

Milé kolegyně, milí kolegovia, lekári aj budúci lekári,

žijeme v dobe COVID-u. Snáď neexistuje sféra nášho života, ktorú by v roku 2020 (a pravdepodobne aj v tých nasledujúcich) neovplyvnila pandémia ochorenia COVID-19. Popri kríze ekologickej, stojíme na prahu krízy zdravotníckej, očakávame krízu ekonomickú, udalosti na našich uliciach sú predzvesťou krízy spoločenskej a vysoký „konšpiračný potenciál“ našej populácie naplno odkrýva dlhé roky sa prehľbujúcu krízu vzdelanostnú. Je až prekvapivo zarážajúce, ako ničivo dokázalo niekoľko nukleotidov spojených do jedného reťazca RNA zasiahnuť slabé miesta našej vyspelej ľudskej civilizácie. Ale rovnako obdivuhodné je, aké pokroky ľudstvo dosiahlo za posledných sto rokov, ktoré nám dnes dávajú nádej na vyrovnaný boj s vírusom SARS-CoV-2.

Kým prvé vysielanie správ v rádiu sa uskutočnilo len pred 100 rokmi, dnes získavame informácie z celého sveta v momente ich zverejnenia do zariadení, ktoré nosíme vo vreckách. Prvýkrát v histórii ľudstva máme možnosť sledovať šírenie nákazy v reálnom čase na základe reálnych dát, poučiť sa z nich a zaviesť efektívne opatrenia. Ak pred 130 rokmi M. Beijerinck len predpokladal existenciu *contagium vivum fluidum* (rozpuštná živá nákaza), tak v roku 2020 sme poznali hrozbu aj štruktúru vírusu SARS-CoV-2 ešte pred výskytom prvého prípadu ochorenia COVID-19 v Európe. Správnu štruktúru dvojzávitnice DNA publikovali J. Watson a F. Crick prvýkrát v roku 1953 a len o 67 rokov neskôr používame metódu RT-PCR v rutínnej diagnostike nedávno identifikovaného patogénu. Poznatky z patofyziológie zápalu nám umožnili akceptovať paradigmu škodlivosti zápalu pri COVID-19 a použiť pri tomto infekčnom ochorení protizápalovo a imunosupresívne pôsobiace lieky vrátane kortikoidov, ktoré boli objavené len pred 70 rokmi. A hoci inokulácia variolou sa praktizovala už v starovekej Číne a E. Jenner vedecky zdokumentoval účinnosť očkovania už v roku 1798, v roku 2021 máme reálnu nádej hneď na niekoľko typov účinných rekombinantných vakcín proti novému koronavírusu už v dohľadnom čase. Za toto všetko vďačíme výnimočných vedcom a vzdelaným lekárom.

A práve vzdelávanie našich budúcich lekárov je ďalšou z oblastí nášho života, ktorú skomplikovala prebiehajúca pandémia. Vieme, že skúsenosti nadobudnuté bežnou praxou sú nenahraditeľné, avšak v dôsledku pandémie je expozícia študentov praktickej medicíny výrazne obmedzená a zdanlivo nám ostáva len „klasické“ vyučovanie formou prednášok a webinárov. Obmedzenie výučby na klinikách prináša „výzvu“ pre nás pedagógov, ako zabezpečiť čo najkvalitnejšiu výučbu pri aktuálnych reštrikciách.

Ešte pred rokom sme pokračovali v našich snahách zlepšiť kvalitu vzdelávania tak, aby sa výučba pediatrie priblížila výučbe na najlepších zahraničných univerzitách. Našou ambíciou bolo, aby absolventi nielen ovládali teoretické základy nášho odboru, ale aby sa dokázali na základe skúseností zo štúdia aj prakticky postaviť k bežným klinickým situáciám, správne ich vyriešiť a nadobudli predovšetkým klinickú kompetenciu. Do výučby pediatrie sme postupne zakomponovali okrem výučby pri lôžku pacienta aj praktický nácvik odoberania anamnézy v štandardizovaných klinických situáciách a v prostredí simulovanej nemocnice sme vytvárali simulácie najčastejšie sa vyskytujúcich akútnych klinických situácií. Uvedomovali sme si totiž, že okrem teoretických poznatkov, klinických zručností musíme doplniť mozaiku výučby medikov aj o tréning komunikačných zručností, klinické uvažovanie a rozhodovanie, nácvik práce v tímoch, etické otázky, právne aspekty, adhérenciu pacienta k liečbe a iné, ktoré absentovali v predchádzajúcej výučbe a ukazovali sa ako potrebné.

Spätná väzba od spolužiakov a pedagógov, ako aj reflexia vlastného prístupu k pacientovi so zamyslením sa, ako sa poučiť z prežitej skúsenosti, ich posúvala ďalej. Odozva

Pokračovanie úvodného slova na strane 189

Pokračovanie úvodného slova

študentov tiež nenechala na seba dlho čakať – bola veľmi pozitívna a pre nás povzbudivá. O to väčšia bola pre nás výzva, ako adaptovať našu prácu na nové „COVID podmienky“ v online priestore. Prechodom na dištančnú výučbu sme postupne preniesli naše skúsenosti zo simulačnej výučby do novej roviny. Simulácie sa paradoxne stali „najklinickejšou a najaktívnejšou časťou“ výučby. Prechod od manekýnov k pacientom-hercom, náhrada auskultácie nahratými zvukovými fenoménmi, využitie virtuálnych monitorov vitálnych funkcií, premietanie výsledkov vyšetrení, ekg záznamov, rtg snímok na obrazovkách, analýzy a diskusie klinických prípadov v tímoch na Microsoft Teams platforme sa stali novým štandardom. K našim pôvodným zámerom využitia simulácií, ako je možnosť bezpečného tréningu študentov bez poškodenia pacienta, priama aktívna účasť študentov na manažmente akútnych stavov v pediatrii, tréning klinicky dôležitých, ale zriedkavých stavov, teraz pribudla „náhrada“ reálneho pacienta v pravom význame slova.

Postupne zisťujeme, že „klinická“ a aktívna výučba pediatrie je možná aj v online priestore. Snažíme sa učiť tak, aby študenti medicíny získali čo najlepšie klinické zručnosti v bezkontaktnom virtuálnom prostredí. Učíme sa spolu s nimi a veríme, že táto výzva posunie pedagógov aj študentov v medicínskom vzdelávaní a splníme očakávania spoločnosti vychovať dobre pripravených nových lekárov.

Pred 101 rokmi začala svoju činnosť Lekárska fakulta Univerzity Komenského. Veríme, že aj v roku 2021 odovzdá diplomy kvalifikovaným lekárom, našim vzdelaným kolegom.

Tomáš Dallos a Silvia Hnilicová